

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้บังคับพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545*

นภัทร พันวงษา**

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงทั้งต่อตัวผู้เสพเองและประเทศชาติ ในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ เป็นภัยที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจำนวนผู้เสพยาเสพติดที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นและแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและแก้ไขผู้ติดยาเสพติดโดยการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้สอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยเน้นการใช้มาตรการในการป้องกันและปราบปรามควบคู่ไปกับการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

ผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยเดิมนั้นถูกถือว่าเป็นอาชญากร เมื่อถูกจับกุมจะถูกดำเนินคดีอาญาในกรณีศาลพิพากษาลงโทษก็เข้าสู่ระบบเรือนจำ ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งให้ถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย จำต้องเข้าสู่กระบวนการแก้ไขและฟื้นฟูสมรรถภาพแทนการลงโทษทางอาญา แต่เนื่องจากจำกัดด้วยสถานที่ฟื้นฟู จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ขึ้นแทนกฎหมายฉบับเดิม โดยกำหนดให้ผู้กระทำผิดเฉพาะข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง เช่น ข้อหาเสพยาเสพติด ข้อหาเสพและมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย ข้อหาเสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย หรือข้อหาเสพและจำหน่ายซึ่งยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย และต้องไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้ศาลมีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปเข้ากระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งเป็นระบบบังคับบำบัด เพื่อให้การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามความเหมาะสมของผู้ติดยาเสพติดและให้กลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ แต่หากการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จพนักงานสอบสวนก็จะนำตัวผู้ต้องหากลับไปสอบสวนและส่งพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาปกติต่อไป อย่างไรก็ตามการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา

* เรียบเรียงจากสารนิพนธ์ เรื่อง “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้บังคับพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ปีการศึกษา 2558.

** นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

ยาเสพติด พ.ศ. 2545 ยังมีปัญหาอีกบางประการ เช่น ปัญหาการกำหนดลักษณะของผู้ติดยาเสพติดที่จะถูกส่งตัวไปรับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดถูกส่งตัวเข้าสู่กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพซ้ำหลายครั้ง การกำหนดระยะเวลาของการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด และการรายงานผลของการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้มีการนำมาตรการแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้บังคับก่อนการพิจารณาคดี เป็นการนำผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรงบางฐานออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ และบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษา ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มุ่งเน้นการลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ตลอดจนคณะกรรมการและอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ในการที่จะไม่นำผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางศาล อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 พบว่ายังมีข้อบกพร่องบางประการอันทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาเรื่องนี้โดยกำหนดประเด็นในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การกำหนดลักษณะของผู้ติดยาเสพติดที่จะถูกส่งตัวไปรับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การกำหนดลักษณะของผู้ติดยาเสพติดที่จะถูกส่งตัวไปรับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีเพียง 4 ฐานความผิด คือ ความผิดฐานเสพยาเสพติด ความผิดฐานเสพ และมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย ความผิดฐานเสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดจำนวนเล็กน้อย และความผิดฐานเสพและจำหน่ายยาเสพติดจำนวนเล็กน้อยตามลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ต้องไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล

จากมาตรการแทนการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวนี้นี้แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่ถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการแก้ไขและฟื้นฟู โดยมุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขและกลับตัวเป็นคนดีของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เชื่อว่าอาชญากรรมจะลดลงได้ยากหากมีการจำคุกผู้กระทำความผิดอีกทั้งยังเป็นการทรมานนักโทษอีกด้วย อย่างไรก็ตามหากผู้ต้องหาในข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง 4 ฐานความผิดดังกล่าวกระทำ

ความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาที่มีอัตราโทษเล็กน้อยด้วย ผู้ต้องหากลุ่มนี้ก็จะไม่ได้รับการบำบัดรักษา แต่จะถูกดำเนินคดีโดยเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาตามปกติ เพราะเหตุที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนนี้บัญญัติไว้ มีผลทำให้ผู้ต้องหากลุ่มนี้ไม่ได้รับการบำบัดและแก้ไขฟื้นฟูซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เป็นการจำกัดลักษณะของผู้ที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขไว้แคบเกินไป ทำให้ผู้เสพหรือติดยาเสพติดจำนวนมากไม่ได้รับโอกาสในการเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูเพื่อกลับเป็นคนดีของสังคม

2. ปัญหาผู้ติดยาเสพติดถูกส่งตัวเข้าสู่กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซ้ำหลายครั้ง

การดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีแนวคิดมาจากหลักการที่ว่าผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากร จึงมีเจตนารมณ์ที่จะนำตัวผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูเพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดมีโอกาสกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข แต่การดำเนินการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้น ยังพบว่าผู้เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูนั้นเมื่อผ่านกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไปแล้ว ยังมีจำนวนมากที่กลับมาเสพยาเสพติดซ้ำอีก

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่มีการกำหนดมาตรการใด ๆ หลังจาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อให้ผู้เสพยาเสพติดเกรงกลัวในการกลับมาใช้ยาเสพติดอีก จึงมีผู้เสพยาเสพติดเป็นจำนวนมากที่เข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพจนเป็นที่พอใจต่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาตามมาตรา 19 แล้วกลับไปเสพยาเสพติดอีก เพราะคิดว่าหากโดนจับก็สามารถเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้โดยไม่ต้องรับโทษทางอาญาแต่อย่างใด ทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่มุ่งแก้ไขปัญหาค่าให้ผู้เสพยาเสพติดนั้นหายขาดจากการเสพยาเสพติด

จากเจตนารมณ์ของการดำเนินการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งมีแนวคิดมาจากหลักการที่ว่าผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเป็น “ผู้ป่วย” มิใช่ “อาชญากร” จึงนำตัวผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูเพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดมีโอกาสกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้น การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการกักกันมาใช้ในส่วนของ การป้องกันการกระทำความผิดเพื่อตัดนิสัยเพื่อฝึกหัดอาชีพ และเพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการที่ผู้นั้นอาจกระทำความผิดในภายหน้า ย่อมทำให้ผู้ที่เคยเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและผ่านพ้นการฟื้นฟูไปแล้วจำนวนหนึ่งไม่กลับมาสู่กระบวนการฟื้นฟูอีกและเมื่อเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูครบถ้วนตามหลักเกณฑ์แล้วก็ไม่มีประวัติการถูกลงโทษหรือประวัติในการเป็นผู้เคยเข้าสู่กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งแก้ไขให้ผู้ติดยาเสพติดมีโอกาสกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

3. ปัญหาการกำหนดระยะเวลาของการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

เมื่อคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใดได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบถ้วนตามกำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่น่าพอใจแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 และให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้นไป แล้วแจ้งผลให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการซึ่งยังดำเนินคดีอยู่ทราบ แล้วแต่กรณี

หากเป็นกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การหลบหนีไม่มาฟังคำวินิจฉัย ขาดนัดการรายงานตัว ไม่เข้ารับการบำบัดตามแผนการฟื้นฟู ทำให้ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่เป็นที่พอใจเช่นนี้ผู้ต้องหามีพฤติการณ์ไม่ดี ประพฤติตัวไม่ดี ไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แต่กลับไม่ได้รับการลงโทษ เพราะติดในเรื่องของกรอบเวลา เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ผู้ศึกษาเห็นว่าตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดกรอบระยะเวลาตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หากผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดยังไม่เป็นที่พอใจ ให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดขยายระยะเวลาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดออกไปอีกได้ แต่การขยายครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 6 เดือน และรวมกันทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 3 ปีนับแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้นเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินไป ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลในการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดและคงไว้ซึ่งเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมในการดูแลผู้ต้องหาในคดียาเสพติด จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ 1 เกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของผู้ติดยาเสพติดที่จะถูกส่งตัวไปรับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเสนอแนะให้กำหนดกรอบระยะเวลาของการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้สั้นลง โดยกำหนดระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพื่อเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย ทำให้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ในการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและคุ้มครองผลประโยชน์ของสังคมโดยรวมได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

4. ปัญหาการรายงานผลของการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เป็นการนำมาตรการแทนการดำเนินคดีอาญาเบี่ยงผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจะต้องนำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาขึ้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนเพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติดที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดการที่ศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติดที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นการใช้อำนาจตุลาการ และหลังจากนั้นผู้ติดยาเสพติดจะเข้ารับการบำบัดรักษา ณ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีการบำบัดและฟื้นฟูให้พ้นจากการติดยาเสพติด โดยมุ่งเน้นวิธีการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ตลอดจนคณะกรรมการและอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามความเหมาะสมกับผู้ติดยาเสพติดเพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ

ในกรณีที่ผลของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่เป็นที่พอใจโดยมีสาเหตุ 4 ประการคือ แกล้งเสพยาเสพติดเพื่อให้ได้รับการส่งตัวไปบำบัดฟื้นฟูและไม่ต้องถูกดำเนินคดี ผลการฟื้นฟูไม่ปรากฏว่าเป็นผู้เสพยาหรือติดยาเสพติด ผู้ต้องหาหรือถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นที่มีโทษจำคุกหรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก และผู้ต้องหาเข้ารับการฟื้นฟูจนครบกำหนดเวลาตามมาตรา 24 แล้ว แต่ผลยังไม่เป็นที่พอใจ ให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดรายงานความเห็นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเพื่อประกอบการพิจารณาฟ้องคดีต่อศาลตามกระบวนการพิจารณาคดีอาญาปกติต่อไป

หากเป็นกรณีที่ผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่พอใจ เมื่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้เสพยาหรือติดยาเสพติด ให้จัดแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยแจ้งผลการตรวจพิสูจน์ให้พนักงานอัยการทราบและให้พนักงานอัยการชะลอการฟ้องไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หากผู้ได้รับการฟื้นฟูได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการฟื้นฟูแล้ว และผลการฟื้นฟูเป็นที่พอใจ ให้ถือว่าผู้ติดยาเสพติดนั้นพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาตามมาตรา 19 คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดก็จะมีคำสั่งให้ผู้ต้องหาพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาและแจ้งผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้พนักงานอัยการทราบเพื่อยุติการดำเนินคดีอาญา และคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีคำสั่งปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

การยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพยาหรือการติดยาเสพติดเป็นการส่งตัวไปในฐานะที่เป็น “ผู้ป่วย” มิใช่ “อาชญากร” จึงไม่ต้องมีการพิจารณาคดีและอยู่ใน

สารบบความของศาลตามกระบวนการทางคดีอาญาปกติ แต่เนื่องจากการยื่นคำร้องขอให้ศาลส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพมีปริมาณคำร้องเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงต้องจัดเก็บสถิติเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาระบบงานศาลยุติธรรมให้ด้านการจัดสรรงบประมาณ วางแผนและจัดการบริหารงานบุคคลให้เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการบริการประชาชนที่มาติดต่อราชการ อีกทั้งยังเป็นการเสริมสร้างบทบาทของศาลยุติธรรมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามนโยบายประธานศาลฎีกาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 - 2560 อย่างไรก็ตามเรื่องนี้มีเพียงบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายบริหาร คือ ให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีคำสั่งปล่อยตัวผู้นั้นไปเท่านั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดให้รายงานการปล่อยตัวผู้นั้นให้ศาลทราบ จึงไม่เป็นไปตามหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาเห็นว่าการใช้บังคับพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ยังมีข้อขัดข้องบางประการ ซึ่งหากได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นจะทำให้การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

(1) ควรเพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นมาตรา 19 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

“หากปรากฏว่าความผิดฐานอื่นตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง เป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาที่มีอัตราโทษเล็กน้อย ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการชะลอการฟ้องคดีออกไปเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ต้องหานั้นไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติดภายในระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และให้อายุความในความผิดฐานอื่นระงับลงนับแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หากพ้นระยะเวลาหนึ่งปี ให้นำความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาที่มีอัตราโทษเล็กน้อยเข้าสู่การดำเนินการพิจารณาคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติ”

(2) ควรเพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นมาตรา 24 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

“ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา 19 ว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนั้นถูกส่งตัวเข้าสู่กระบวนการบำบัดและ

ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมากกว่า 3 ครั้ง ให้ศาลพิจารณามีคำสั่งให้ส่งตัวผู้นั้นไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป”

(3) ควรแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 25 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เป็นดังนี้

มาตรา 25 วรรคท้ายเดิม บัญญัติว่า

“การขยายและการลดระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะกระทำกี่ครั้งก็ได้ แต่การขยายระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดครั้งหนึ่งต้องไม่เกินหกเดือน และรวมกันทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินสามปีนับแต่วันถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด”

แก้ไขเป็น

“การขยายและการลดระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะกระทำกี่ครั้งก็ได้ แต่การขยายระยะเวลาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสามเดือน และรวมกันทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด”

(4) ควรแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 33 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เป็นดังนี้

มาตรา 33 วรรคหนึ่ง เดิม บัญญัติว่า

“เมื่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใดได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่พอใจแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาตามมาตรา 19 และให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีคำสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไป แล้วแจ้งผลให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการซึ่งยังดำเนินคดีอยู่ทราบ แล้วแต่กรณี”

แก้ไขเป็น

“เมื่อคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใดได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจนครบถ้วนตามที่กำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและผลการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นที่พอใจแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหาตามมาตรา 19 และให้คณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีคำสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไป แล้วแจ้งคำสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นให้ศาลทราบ และแจ้งผลให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการซึ่งยังดำเนินคดีอยู่ทราบ แล้วแต่กรณี”

จากการที่บทบัญญัติบางมาตราของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของสังคมในปัจจุบัน การแก้ไขและเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตราต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย ทำให้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ยาเสพติด พ.ศ. 2545 มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอันจะส่งผลให้การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและการคุ้มครองสังคมโดยรวมเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

บรรณานุกรม

- กฎหมายห้ามสูบบุหรี่สมัยรัชกาลที่ 2. กรุงเทพมหานคร: หอสมุดแห่งชาติ, 2536.
- กรมคุมประพฤติ กองพัฒนาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. **ความรู้ประกอบการตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.** เอกสารหมายเลข 4/2546.
- กรมประชาสัมพันธ์, กองวิชาการ. บริการสงเคราะห์ บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. **นิตยสารประชาสงเคราะห์ 27, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2547): 27-28.**
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. **ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. **คำอธิบายกฎหมายอาญา 1.** กรุงเทพมหานคร: พลสยามพรีนติ้ง, 2551.
- ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548. **ราชกิจจานุเบกษา.** 2548. 122, 23 ก (16 มีนาคม 2548): 6.
- คมกริช ดุลยพิทักษ์. **คู่มือการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.** กรุงเทพมหานคร: นิติตธรรม, 2549.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกในการยุติข้อขัดแย้งทางอาญา สำหรับสังคมไทย. **ตุลพาห 51, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2547): 127-130.**
- จุลสิงห์ วสันตสิงห์. **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553.
- ชัยวัฒน์ วารีสดใส. **ปัญหาในการดำเนินคดีกับผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.** สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2549.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. **รายงานการวิจัย เรื่อง ปัญหายาเสพติด: การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง. **การบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545: ปัญหาข้อกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2546.
- นภัสนันท์ อึ้งวิฑูรย์สถิต. **พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2552.
- นิติภัทร์ สุภัทราวินวัฒน์. **มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดหลักเกณฑ์และกลุ่มเป้าหมายของผู้รับการบำบัดรักษาและการขยายฐานความผิดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2552.

- บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอที. กระบวนทัศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำ ความผิด. ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 1. เมษายน 2549. กรุงเทพมหานคร. หน้า 41-44.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2556.
- พรณภัทร อ่วมสอาด. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2556.
- พันธ์ศักดิ์ นาครอด. บทบาทพระสงฆ์ต่อการป้องกันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดที่เป็นสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของกรมการศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2536.
- พิมพ์ทิพย์ นฤมิตรญาณ. มุลเหตุจูงใจในการกระทำผิดคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิง ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำพิเศษมีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2546.
- ภูเบศร์ นรสิงห์. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งตัวผู้ต้องหาเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2554.
- เกา สารสิน. ปัญหาการควบคุมยาเสพติดในประเทศไทย: การศึกษาเฉพาะกรณีมาตรการและยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2522.
- รัฐพล ทองมาก. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2556.
- โรงพยาบาลธัญญารักษ์. ประวัติยาเสพติด ความหมาย ความรู้ยาเสพติด ตอน 1 [ออนไลน์]. 2555. เข้าถึงได้จาก: <http://www.Sdtc.go.th/paper/31>, [1 ธันวาคม 2558].
- วิชา มหาคุณ. ชุมชนบำบัด (Therapeutic community) กับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด และการกระทำของเด็ก เยาวชน, โครงการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กเยาวชนและครอบครัว “ตุลาการเฉลิมพระเกียรติ”. กรุงเทพมหานคร: ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สำนักงานศาลยุติธรรม. 2546.
- วิเชียร เกียรติประทุม. ปัญหาการบังคับใช้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2544.
- ศรีชาติ ลิมปิสุรีย์. การศึกษาทัศนคติและแนวทางของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบำบัดรักษาที่มีต่อการใช้มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2554.

- สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
2529.
- ศุภชัย สมมิ่ง. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด.
สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
2556.
- ศุภรัตน์ เลิศพานิชยกุล. นโยบายเกี่ยวกับฝิ่นของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
หนังสือสะพานรวมบทความประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: นิพนธ์การพิมพ์, 2520.
- สมศักดิ์ พรสง่ากุล. ปัญหาในกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด. สารนิพนธ์ปริญญา
โทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2553.
- สันติ จัยสิน และคณะ. เทคนิคการเผยแพร่ความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ประสานมิตร, 2544.
- สุชาติ รุ่งทรัพย์ธรรม. สื่อความอาญา ตอนคดียาเสพติด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อินเทอร์เน็ต,
2547.
- สุทธิพันธ์ ตรีกรไพจิตร. ยาเสพติด หายนะของคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประสานมิตร,
2544.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. ความเป็นมาของยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ม.ป.ป..
- สำนักงานศาลยุติธรรม. คู่มือปฏิบัติการของตุลาการ ส่วนวิธีพิจารณาคดียาเสพติด เล่มที่ 4.
กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์ 50, 2547.
- อรรถพล ใหญ่สว่าง. เอกสารประกอบการบรรยายวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาชั้นสูง เล่ม 2.
กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2557.
- อังคนาวิน บุญประสิทธิ์. มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟู
สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2553.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.
ประมวลกฎหมายอาญา.
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.
พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.
พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545.
กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. 2546.
กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2551.
ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา
พ.ศ. 2548.

ประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 8) (ฉบับที่ 9) (ฉบับที่ 10) (ฉบับที่ 12)
พ.ศ. 2549.